

"HLAS NOVÝCH"

Oběžník "Klubu nových přistěhovalců českého a slovenského původu v Kanadě"

Vychází každého 15. v měsíci.

15.dubna 1968.

adresa: Box 81, Postal Station D, Toronto 9, Ontario - Canada

Vítáme v našem středu všechny nové přistěhovalce, kteří přijeli do Toronta a okolí za poslední měsíc. Proud našich lidí do Kanady přes všechno uvolnění doma - a snad právě díky uvolnění - sílí. Odhaduje se, že za první čtvrtletí letošního roku se do Kanady přistěhovalo přes 140 osob, asi jedna pětina přímo z Československa. Z uprchlických táborů ze zámoří přijeli m.j.: nástrojář Ján Rendek, elektromontér Karel Brejcha, úřednice Milena Brejchová, instalatér Stanislav Pella, lakýrník Norbert Marek, učitel tělocviku F.Libčák /z Ostravy/, elektrotechn.inženýr Stanislav Přibíl s paní, úřednice Zdenka Čechová, autoelektrikář Oldřich Čech, horník Jan Havran, zdravotní laborantka Milada Moltová, závodní strážný Jiří Molt, krejčí František Říha, zdravotní sestra Naděžda Onýskovová, zubní instrumentářka Květoslava Říhová, předavačka potr.tovarem Viera Stránska, automechanik Kamil Zeman, dětská sestra Mária Haladová. Je zajímavé, že přicházejí lidé z různých oborů a že jejich průměrný věk je 24 let. Přímo z Československa přiletěla dne 6.4. Marie Kytlová, žena známého krajanů Jarky Kytla - pochází ze Šumavy / z okolí Sušice / a učila v poslední době v Plzni. Novomanželé se seznámili během návštěvy J.Kytla v Československu. Paní Kytlové a všem výše zmíněným přejeme, aby se jim v Kanadě líbilo a aby zde našli slušnou existenci. Se zadostiučiněním konstatujeme, že noví přistěhovalci mají o Kanadě již před příjezdem sem základní informace, které čerpali z našeho oběžníku, který v táborech putuje z ruky do ruky.

Historická zajímavost: číslo, které máte v ruce, je 18. číslem našeho skromného oběžníku. Náklad se neustále pohybuje kolem 400 výtisků a hlásí se další odběratelé. Někteří žádají o starší čísla a rádi vyhovíme, pokud zásoba stačí.

Podniky, které našim čtenářům vřele doporučujeme: v pátek dne 26.dubna se v Sokolovně, 1621 Dupont St. koná přednáška o Janu Masarykovi, kterou přednese jeho osobní přítel dr.Karel Steinbach z New Yorku. Přednáška je pod záštitou Dámského odboru torontské odbočky Čs.národního sdružení. Vstup volný. Začátek přednášky je v 8 hodin večer.

O dva dny později, dne 28.dubna /v neděli/ ve 4 hod.odp. pořádá místní pracovní skupina Společnosti pro vědy a umění /SVU/ ve spolupráci s Král.kanadskou legií č.601 /československou/ přednášku p.Jaroslava Reichla na téma "O tom, co tiskli naši ruští legionáři na Sibiři". Místo přednášky: klubovna Masarykova domu, 212 Cowan Avenue. Vstup volný. Autor shromáždil zajímavý materiál, který dosud nebyl nikde publikován. Byla to práce o to těžší, protože nemá přístup k obvyklým pramenům. Kol. Reichl má k nově příchodím velmi kladný poměr a přicházel mezi nás často i s rodinou -na naše odpolední čaje "O třetí", které jsme pořádali během zimních měsíců.

Účastí na obou podnikách dokážeme, že máme o krajanské dění zájem a že se neisolujeme, jak nám to namlouvají někteří naši "přátelé". Některé z nich jsme nepřesvědčili ani naším hromadným zájezdem na Batawu /v doprovodu min. Václava Majera/, kdy nás bylo přes 70! Ruku na srdce: který z existujících krajanských spolků by dokázal uskutečnit hromadný zájezd svých členů v počtu 70ti na Batawu? Ani jeden ...

Plánujeme "Besedu s redaktorem Jostenem"na sobotu dne 22.června. Setká bude pod záštitou "Klubu nových", ale zveme k spolupráci ostatní české a slovenské demokratické organizace v Torontě. Předběžně vyjednáváme se slovenským luteránským sborem sv.Pavla, aby se "Beseda"konala ve Společenské místnosti kostela v č.54 Clinton St. Naším hostitelem bude Rev.D.Jurkovič. Red. Josten žije v Londýně v Anglii a od roku 1948 vydává týdeník "Čechoslovák".

Výbor "Klubu nových" vyslovuje dík kol. J.Hrubému za obětavou organizaci zájezdu k niagarským vodopádům. Děkujeme také úřadujícímu místopředsedovi hamiltonské odbočky Čs.národního sdružení, který se účastníků v Hamiltonu ujal a provedl je po městě. Dr. Antonín Hynek patřil vždycky mezi naše vzácné přátele a doufáme, že i letos budeme pozváni na populární piknik hamiltonských krajanů, který letos připadne na 23.června.

Prosíme, abyste si poznamenali také toto datum: v neděli dne 5.května uspořádají naše spolky v Torontě "Vzpomínku na gen.M.R.Štefánika a na dr. E.Beneše", na které promluví významný čs.diplomat /čs.velvyslanec v Indii do roku 1948/ Jaroslav Šejnoha. Součástí večera bude hodnotný umělecký program a všichni naši čtenáři jsou zváni, aby do Masarykova domu dne 5.5. přišli. Začátek je v 8 hodin večer. Vstup volný.

Čekali jsme, že je jen otázkou času, kdy si dnešní čs.komunistická vláda v Praze vzpomene na Čechy a Slováky, kteří odešli do svobodného světa. Už jim doma neříkají "zrádní utečenci", ale: politická emigrace. Čekali jsme, že přijdou s nějakou tou amnestií a zde je první náznak: nový čs.ministr informací Miroslav Galuška /k jeho smutku se novým zahraničním ministrem stal jiný komunistický zarputilec, býv.sociální demokrat dr.Jiří Hájek/, tedy Galuška prohlásil v interview k novinářům v Praze - - na otázku "Bude umožněno politickým emigrantům vrátit se do vlasti?", odpověděl: "Domnívám se, že by bylo správné, aby u příležitosti 50.výročí vzniku našeho státu vyhlásila čs.vláda dalekosáhlou amnestií pro lidi, kteří od nás odešli z politických důvodů. Pokud se nedopustili zločinů, měl by jim být umožněn návrat do vlasti". Budou tedy znovu lákat a vyhrožovat, slibovat a posílat propagační materiál /snad vznikne i pražský plátek "Hlas domova"?/, budou navštěvovat uprchlíky a ukazovat některým fotografii matky která na rubu napsala: "Hochu, vrať se - je mi tu smutno bez Tebe ..". Snad někteří slaboši podlehnou a řekneme si "kdo chce kam, pomůžeme mu tam", ale rozumný člověk si uvědomí, že stále tam u moci jsou výhradně komunisté a se pořád ve stínu i na světle pohybují všichni, kteří na našich národech doma napáchali tak strašné zločiny od roku 1948. Pádnou odpověď pražským komunistům dal dr. Martin Skála článkem "Už to nestojí za to?" v "Našich Hlasech" ze dne 13.4.1968. Mezi navrátilci bude jistě i několik agentů čs.režimu, kteří byli vysláni ven a teď je zase zavolají zpátky a budou o světě vytrubovat, jak ohromný úspěch ta jejich amnestie měla. Není pochyb o tom, že čs.amnestie úspěch mít nebude a že naopak z Československa odejde do svobodného světa daleko vyšší počet lidí, kteří nebudou zvědaví na komunistické reformy a raději "sbalí pár věcí do uzlíčku a budou se protloukat světem". Jen ať zkusí otevřít hranice na Západ a uvidí to stěhování národů.

V souvislosti s blížící se pražskou komunistickou amnestií je tragické že se čs.konsulátu v Montréálu v poslední době podařilo sebrat čs.pasy a zjistit přesné adresy mnohých čs.uprchlíků v Torontě a v okolí. Zasloulo se o to několik krajanských cestovních agentů, který slíbili uprchlíkům /immigrantům/, že jim za poplatek opatří kanadský průkaz totožnosti /provisorní cestovní dokument/za jedné podmínky: že vrátí čs.pas čs.konsulátu do Montréálu a dostanou do ruky od konsulátu potvrzení, že se pasu vzdali. Že toto potvrzení prý také potvrzuje, že dotyčný nechce mít nic s dnešním Československem a že se vzdává čs.občanství a na tomto základě prý snad dostane provisorní kanadský pas. Je to celkem průhledný manévr a nedivili bychom se, kdyby kanadské úřady odmítly zásadně vydat kanadský provisorní pas právě těm jednotlivcům, kteří s čs.konsulátem udržují písemný styk a při tom se vydávají za politické uprchlíky. V mnohých případech se situace dále komplikovala tím, že bez kanadského průkazu totožnosti, se několik postižených snaží dostat svůj čs.pas zpátky, ale p.vice-konsul Šimůnek mlčí jako ryba.

Kanadská úřední místa nám sdělila, že na platný čs.pas se může cestovat do USA, Mexika a jinam, že však není na škodu, když dotyčný má v pasu kousek papíru, na kterém je psacím strojem napsáno, že dotyčný je politickým uprchlíkem, který má stálou residenci v Kanadě /adresa uvedena/, stálou práci /jméno firmy a adresa/ a kdo má být uvědoměn v případě nehody. Žádná soukromá osoba nemá právo platný či neplatný čs. či jiný pas odebírat a žádný rozumný člověk se pasu ve prospěch privátní osoby nevzdá, ať jsou okolnosti jakékoliv. Poznámka k cestám do Mexika: kdo jede na čs. pas, musí v žádosti o visum uvádět, že je čs.občan; kdo jede na jiný /Rakouský cizinecký, kanadský provisorní pas a pod./ může uvádět, že je bezdomovec /anglicky: "stateless"/. Už dnes se k cestě na Olympijské hry formují skupinky o 5ti a 6ti lidech na jedno auto. Kdo by chtěl jet soukromým autem, nechť se spojí s kol. Hrubým, písemně nebo telefonicky -- J.Hrubý, 15 Wilson Ave., Toronto 3, Ont., tel. LE 2-5509.

Vzpomínáme na zasloužilé krajanské pracovníky: v únoru tomu bylo 5 let, co v Montréálu zemřel předseda Ústředí Čs.národního sdružení v Kanadě a čs.velvyslanec v Kanadě do února 1948 František Němec. Spolu s ním resignoval veškerý personál čs.velvyslanectví v Ottawě, až na jednoho šoféra, který byl komunistickým agentem. František Němec vstoupil do služeb Mezinárodní sekce CBC v Montréálu, podílel se na programu "Kanada volá Československo" a byl ve své práci vždy zásadním odpůrcem komunistických metod. Čest jeho památce!

Z amerických úředních míst došla tato zpráva: dne 1.července 1968 vyprší platnost dosavadních národnostních kvót. Protože čs.kvóta byla po léta nevyčerpaná, mohli naši inženýři a jiní akademici emigrovat do USA během několika měsíců. Nyní se čekací lhůta prodlouží na 2 až 3 roky! Také pro ostatní uprchlíky bude emigrace do USA obtížnější, než dříve. Prakticky to znamená, že se víc našich uprchlíků bude ucházet o emigraci do Kanady. Zajímavý úkaz: došly zprávy z Německa a z Rakouska, že někteří naši lidé odkládají odjezd do USA nebo ruší žádosti o výjezd do USA v důsledku černošských nepokoju. Psychologicky nejhůř zapůsobilo plenění a požáry ve Washingtonu.

Dobrý anglicko-český a česko-anglický slovník usnadní nesmírně učení angličtiny. "Klub nových" má na skladě omezený počet kapesních slovníčků, vydání z roku 1967, 572 stran, od dr.Karla Haise, za sníženou cenu 1.50 dol. Nikde nekoupíte lacinější! Slovníčky jsou úplně nové, v tvrdých deskách. Objednávka je možná zasláním 1.50 dol. na adresu klubu. Vypište šeky na "Klub nových". Objednávky vyřizujeme obratem.

Do večerních kursů angličtiny, které začaly 25.3. a končí 20.6. se zájemci mohou zapsat kdykoliv. Lekce jsou buď 2x nebo 4x týdně, vždy v 7.30 hod.večer. Nejvíc našich lidí chodí do Parkdale Collegiate Institute, 209 Jameson Ave. nebo do Bloor Collegiate Inst., 1141 Bloor St. West. Kursy jsou gratis. Kvalita těchto večerních kursů je prý lepší než kursů denních.

Bursa práce: dne 10.4. měla stavební firma Domtar, adresa: Mavis Rd., Cooksville, Ont., 37 volných míst pro stavební dělníky -skládání a nakládání stavebního materiálu. Uchazeči se mají dorozumnět anglicky a musí mít vlastní dopravu. Strídavé denní a noční směny. Mzda: 1.99 dol. při denní směně, 2.07 dol. při noční směně. O práci žádejte: Mrs. Copeland, personální odd.

V příštím čísle oběžníku shrneme celou recepci nových immigrantů a jejich počáteční problémy. V důsledku rozsáhlé přílohy, náklady spojené s vydáním tohoto čísla jsou mnohem vyšší než obvykle a proto se obracíme na naše přátele, kteří nám chtějí pomoci finančně, aby nám poslali příspěvek na tiskový fond. Vypisujte laskavě šeky nebo pošt.poukazky na "Klub nových". S díky potvrzujeme dar od kol.E.Masopusta /Toronto/ 3.50 dol. A nakonec: gratulujeme kol.Kolesové a Krutilovi, že sestavili pěknou přílohu "Našich hlasů" z 20.4., kterou nazvali "Literárník". Znameníť práce!

Czech and Slovak democratic organizations in Toronto - April 1968.
/České a slovenské demokratické organizace v Torontě,
k 15.dubnu 1968. Abychom si nikoho nepohněvali, uveřej-
nujeme je podle abecedy./

- Club of newcomers of Czech and Slovak origin - "Klub nových přistěhovalců českého a slovenského původu v Kanadě". Volné sdružení přátel se stejnými problémy a zájmy. Adresa: Box 81, Postal Station D, Toronto 9, Ontario. "Hlas nových" - informační oběžník klubu vychází pravidelně každého 15. v měsíci.
- Czechoslovak Baptist Church - Československý baptistický kostel, 1624 Queen St. West, Toronto 3, Ontario. Roh Callender St. Duchovní správce: Rev. Joza Novák, 153 Medland St., Toronto 9, Ontario. Tel. 762-5960. Předseda sboru: Josef Hynek, 88 Highcroft Rd., Toronto 8, Ontario. Tel. 461-4285.
- Czechoslovak National Association, Toronto Branch - Čs.národní sdružení, odbočka Toronto. Předseda: Miloslav Zlámal, 24 Westacres Dr., Toronto 15, Ontario. Tel. 651-7967. Jednatel: Zdeněk Slavík, Apt. 602 A, 105 West Lodge Ave., Toronto 3, Ontario. Tel. 537-4780. Sociální referentka: paní Růžena Kytlová, 79 Parkway Ave., Toronto 3, Ontario. Tel. 534-0417.
- Czechoslovak Refugees Canadian Fund and Information Service - Kanadský Fond pro československé uprchlíky a Informační středisko. Ing. Karel Buzek, 1 Adelaide St. East, Toronto 1, Ontario; tel. 363-8888.
- Czechoslovak Society of Arts and Sciences, Toronto Branch - Cs. Společnost pro vědy a umění. Předseda: Antonín Cékota, P.O.Box 21, Batawa, Ontario. Jednatel: Mirko Janeček, 388 Atwater Avenue, Port Credit, Ontario. Tel. 278-0175.
- Czechoslovak /Toronto/ Credit Union - Kampelička. Cs. úvěrní a spořitelní ústav. 740 Spadina Avenue, Toronto 4, Ontario. Tel. 925-0557. Předseda: Dr. Josef Kyselka.
- Masaryk Memorial Institute - Masarykův dům. Vedoucí kanceláře: Leopold Dubský. 212 Cowan Avenue, Toronto 3, Ontario. Tel. 532-5176. Síň české a slovenské doplňovací školy. Rekreační středisko Masaryk town /2 plavecké bazény/, adresa: 450 Scarborough Golf Club Rd. Scarborough, Ont. Tel. 261-0826.
- "Our Voices" - "Naše Hlasy", nezávislý československý týdeník. Vydavatel Jiří Hlubůček a Josef Kuřil, adresa: 1255 Queen St. West, Toronto Ontario. Tel. LE 6-2135.
- Permanent Conference of Slovak Democratic Exiles in Canada - Stála Konference slovenských demokratických exulantů v Kanadě. Členové výboru: dr. Ján Šikura, Rudolf Fraštacký, dr. Ján Smerek a dr. Mária da Hradská. Adresa: 114 St. Clements Ave., Toronto 12, Ontario. Tel. 483-1231.
- Royal Canadian Legion, Branch 601 /Czechoslovak/ - Československá Obec legionářská, zemský výbor pro Kanadu. Předseda: Petr Eben, 605 Rushton Rd., Toronto 10, Ontario. Tel. 787-3309. Jednatel: J. Musil, Apt. 1209, 50 Stephanie St., Toronto 2 B, Ontario. Tel. 534-2397.
- St. Paul's Evangelical Lutheran Church - Evanjelická Luteránská církev sv. Pavla. Adresa kostela: 54 Clinton St., Toronto 4, Ontario. Duchovní správce: Rev. Daniel Jurkovič, 106 Brimorton Dr., Scarborough, Ontario. Tel. 291-6325.

Czech and Slovak democratic organizations in Toronto ... cont.

- St. Wenceslaus Roman Catholic Church - Římsko-katolická Osada sv. Václava.
496 Gladstone Ave., Toronto 4, Ontario. Tel. 532-5272. Duchovní
správce: Rev. Jaroslav Janda.
- Soccer Club "Sparta" - Fotbalový klub "Sparta". Předseda: Jiří Meisner,
175 Spadina Rd., Toronto 4, Ontario. Tel. 922-3456 /večer/, 922-
0120 /ve dne/. Jednatel: Ervín Reisky, 83 St. Germaine Avenue,
Toronto 12, Ontario. Tel. 481-2192.
- Tělocvičná jednota Sokol Toronto - Sokol Gymnastic Association of Toronto.
Adresa Sokolovny: 1621 Dupont St., Toronto 9, Ontario. Tel. 536-
4884. Starosta: dr. Karel Jeřábek, 3 Fiesta Lane, Toronto 18, Onta-
rio. Tel. 259-4932. Jednatel: Jan Striček, 161 Evelyn Ave., Toron-
to 9, Ontario. Tel. 762-5978.
- Union of Czechoslovak Protestants in Canada - Jednota československých
protestantů v Kanadě. Předseda: Václav Menšík, 196 Oakmount Rd.
Toronto 9, Ontario. Tel. 762-2802. Jednatel: Václav Štěpánek,
11 Bournemouth Rd., Islington, Ontario. Tel. 239-6269.
- Women's Section, Czechoslovak National Association of Canada, Toronto
Branch - Dámský odbor Československého národního sdružení, odboč-
ka Toronto. Předsedkyně: Paní Ruth Petříčková, Apt. 6, 83 Vaughan
Rd., Toronto 10, Ontario. Tel. 532-0120. Jednatelka: Paní Erika
Vieznerová, 22 Riverside Crescent, Toronto 3, Ontario. Tel. 766-
5574. Sociální referentka: Paní E. Michalovská, 238 Lonsmount Dr.,
Toronto 10, Ontario. Tel. 533-1229.

Ve stavu zrodu je ...

Reception Committee of Czech and Slovak democratic organizations
in Toronto - Recepční výbor českých a slovenských demokra-
tických organizací v Torontě. Koordinátor: p. František Novot-
ný, 496 Gladstone Ave., Toronto 4, Ontario. Tel. 534-6482 nebo
532-2272. Výbor se bude starat o recepci nových přistěhovalců
a pomáhat při jejich počáteční orientaci.

x x x

"Klub nových", poznámka o organizaci: na poslední výborovou schůzi klubu,
která se konala 7. ledna 1968, byli pozváni kol.: Agh, Belan, Doubrava,
Foltýn, Hanzlík, Horčicová, Hrubý, Matuš, Uhercová a Werner. Od té doby
byl koptován kol. Cutz st. Na příští výborovou schůzku budou pozváni
také kol. Veselá a Krutil, kterým bude nabídnuto, aby při klubu usta-
vili "Kulturní" či "Literární" sekci, která by případně pořádala kulturní
podniky klubu. Tato činnost se plánuje pro podzimní období a uskuteční se
podle toho, jaký bude zájem.

Dne 22. dubna opouští Vídeň další větší transport našich uprchlíků a letí
do Montréálu. Bude v něm m. j. i paní Růžena Hřebíčková s dvěma dětmi, k
pracovala na personálním oddělení Slovenské národní rady a usadí se v Ed-
montonu. Do klubu se přihlásil kol. Kameník /Toronto/ a kol. Zicha /Saska-
toon/. Děkujeme touto cestou sl. Julce Buvallové, že pravdivě a se záj-
m zodpověděla řadu slovenských dopisů, které jsme dostali za poslední dva
měsíce ze zámorí, většinou z lágrů. Ocenujeme její snahu do té míry,
co nevidět pošleme další várku ...

Účastníkům Kongresu ČSNS na Batavě !

"Klub nových" v Torontě se všemi přáteli a spolupracovníky na tomto kontinentě a v zámoří apeluje na tento Kongres ČSNS, aby jednal s kanadskou federální vládou, jmenovitě s ministerstvem pracovních sil a imigrace, za jakých podmínek by Ústředí ČSNS ve spolupráci se svými odbočkami a jinými sprátenými nebo affilovanými organizacemi, mohlo poskytnout všeobecnou záruku pro osoby českého a slovenského původu, které kdekoliv ve svobodném světě požádají o vystěhování do Kanady a vyhovují po zdravotní a jiné stránce.

Podobnou záruku poskytly kanadské federální vládě Arménská Federace, Macedonská Federace a JIAS /Jewish Immigrant Aid Society/.

Všeobecná záruka by pravděpodobně znamenala, že kanadští visoví úředníci v zámoří dostanou od svých nadřízených příkaz, aby každého českého nebo slovenského žadatele o emigraci do Kanady považovali za člověka, který má v Kanadě v členech ČSNS přátele, kteří mu pomohou při počáteční orientaci, při hledání bytu a práce. Jednotlivci to jménem odboček ČSNS ve Winnipegu, v Montrealu, v Torontě a jinde již dělají. Visový úředník bude přesvědčen, že náš člověk nebude mít v Kanadě potíže s "aklimatisací", neboť čeští a slovenští krajané v Kanadě mu pomohou, jak po stránce mateřské, tak duchovní. V této souvislosti je důležité, aby "Recepční výbor" našich torontských organizací, sponzorovaný torontskou odbočkou ČSNS, byl pevně ustaven a aby se ve spolupráci s torontskou imigrační kanceláří plně osvědčil, neboť do Toronta přicházejí dvě třetiny všech našich imigrantů.

V odůvodnění je třeba poukázat na to, že naši lidé jsou přínosem Kanadě, že se dovedou i přes počáteční neznalost jazyka rychle přizpůsobit a že se z nich stávají dobří kanadští občané /viz slavnostní centennialní číslo "Našich Hlasů" z loňského roku/. Upozornit je třeba i na to, že ani hluchoněmí uprchlíci českého a slovenského původu nezůstávají pozadu právě naopak.

Příložená situační zpráva může sloužit jako důležitá pomůcka při jednáních s Ottawou. Zpráva zachycuje objektivně dnešní vážnou situaci našich uprchlíků v Evropě a jejich potíže. Je domněnka, že kanadští visoví úředníci v zámoří si problémy našich lidí neuvědomují a mnohdy si plete naše lidi na př. v Německu s Jugoslávci, kteří tam jsou na práci a kdykoliv se mohou domů vrátit a zase přijet zpět do Německa. Situační zpráva by se měla ve výtahu dát k dispozici všem kanadským zastupitelským úřadům v zámoří, kde přicházejí do styku s našimi uprchlíky. Hlavně: kanadští úřední místa v Ottawě by si měla uvědomit, že nám není lhostejný osud našich lidí v lágrech v Evropě. Protože jsme přesvědčeni, že v našich dětech - i po 20ti letech života pod komunismem - je zdravé jádro a že takové lidi Kanada potřebuje. Ústředí by mělo navázat úzký styk s býv. poslancem českého původu v House of Commons Weselákem a předním úředníkem ministerstva pracovních sil a imigrace dr. B. Čelovským.

Pokud se týče úhrady cesty, mělo by se federální ministerstvo pracovních sil a imigrace požádat, aby každému našemu žadateli o emigraci sem - ať už ovšem nemá na cestu sám - poskytlo možnost vypůjčit si na cestu od kanadské vlády /Assisted Passage Loan/. Za vybírání splátek je pak zodpovědná česká vláda /Assisted Passage Section při zmíněném ministerstvu/, která dlužné částky vybere, než kterákoliv privátní organizace. /Většina Jugoslávců přijíždí do Kanady takovým způsobem, stejně tak mnozí Němci./

právě z hlediska možného vývoje v budoucnu: čím víc bude nových utečenců, tím obtížnější bude nepřijemnostem čelit.

Současný stav: 1. Politický asyl- Utečenci žádají ve státech západní Evropy o právo politického asyly ve smyslu ženevské konvence z roku 1951. Text ani výtah z této konvence není pro zájemce k dispozici v českém ani slovenském znění, takže ti, kterých se to týká, neznají své právní nároky. Politický asyl ve smyslu uvedené konvence získává jen menší procento žadatelů; většina získá jen jakési povolení z milosti /označované někdy jako "hospodářský asyl", což ale není úřední, právně závazné označení/, takže mohou emigrovat a nemusí se vrátit zpět do Československa. V poslední době víme ani o jediném případě, kdy by někdo /pokud za pobytu na Západě něco neprovedl/ skutečně byl donucen se vrátit; to samo o sobě však nemůže dát pocit jistoty těm, kteří z nějakého důvodu nemohou dosáhnout "konvenčního" politického asyly. Strach z nuceného návratu do rudého Československa je v kruzích těchto "postižených" běžnou věcí a ničí lidem nervy.

Samotná procedura udělování asyly je zejména v Německé spolkové republice předmětem neustálé kritiky. Jeden utečenec z tábora Zirndorf např. říká: "Měl jsem už druhý soud /t.j. jednání před asylovou komisí/, asyl jsem však - samozřejmě - nedostal. Myslím, že asylové řízení zde je jakási fraška; způsob, jakým je vedeno, je ponižující a politováníhodný. Zívající soudcové Vás netrpělivě vyslechnou, položí pár otázek a během 15ti minut jste vyřízen; jde to jako na drátku, skutečně dobře organizováno. Člověk, který pozná situaci, mohl by lehce nabýt dojmu, že asyl je jen taková maličkost pro formu a že je tedy jedno, jestli ho někdo má nebo nemá ... je to neuhnutná záležitost."

Tento hlas není ojedinělý. Někteří jiní se zmiňují o potížích v souvislosti s dobou nacistické okupace /sabotáže proti Třetí říši důvodem odmítnutí asyly!/.

V Itálii vznikají potíže, když není k dispozici řádný tlumočník. Někteří je třeba objasňovat detaily a srbochorvatský tlumočník nemůže zajistit uslovný překlad do italštiny. Kdykoliv mohli žadatelé o asyl hovořit v mateřském jazyce, byla situace lepší /uděleno víc asyly/.

Je pravda, že pro někoho není status politického uprchlíka zásadně důležitý: např. kdo vyhoví imigračním předpisům USA, je přijat, ať má asyl nebo ne. Ale některé jiné státy dost zřetelně rozlišují a pro ty, kdo chtějí emigrovat individuálně např. k příbuzným do Švýcar, je asyl naprosto nutný.

2. Tábory a povolení k práci. V Německu a Rakousku jsou tábory vyhovující a lidé mají možnost nastoupit dočasné zaměstnání až do okamžiku definitivní emigrace. Situace by se ovšem značně zhoršila při jakémkoliv hospodářském výkyvu /depresi/. Lidem, kteří z nějakého důvodu nemají možnost výdělků, žije se i v Rakousku a Německu dost stísněně.

V Itálii nemají utečenci povolení pracovat. Pokud se pracuje na černě, jsou směšně nízké mzdy: asi 30 kan. centů za hodinu. Hygienické poměry v táborech /Capua!/ jsou špatné a správy táborů projevují málo pochopení pro potřeby utečenců vlastní prací a iniciativou poměry zlepšit. Hlavní brzdou nápravy jsou finanční potíže italských úřadů; utečence nelze např. pojistit proti úrazu a proto hř správa tábora nenechá oficiálně ani vylézt na střešiny a vyměnit žárovku, případně zasádrovat strop, aby do místnosti nelezly švábi. Strava je nedostatečná, zvláště pro děti, které nemají dost čerstvého ovoce a zeleniny. Strava není připravována ani podávána čistě a hygienicky. Také lékařská péče je velmi omezená, zřejmě z finančních důvodů. Při tom hledí na svépomoc /ordinaci lékařů-utečenců, samozřejmě zdarma/ hledí správa táborů s nelibostí.

Kursy angličtiny správa tábora velmi propaguje; nemají ale patřičnou úroveň. Zejména chybí kursy pro pokročilé. Zastaralý způsob vyučování nese srovnání s metodami, které se dnes běžně užívají při výuce nových přistěhovalců ve Švédsku, ale ani ne s tím, co má k dispozici utečenec u židovské emigrační služby JIAS přímo v Římě.

U některých lidí je problém oblečení: jsou lidé, kteří připlavali do Terstu z Jugoslávie. Když vystoupili na břeh, měli opravdu jen svobodu a plavky. Něco samozřejmě dostanou, ale jsou s tím velké průtahy a noste např. boty, když jsou o dvě čísla menší!

Pro úplnost je potřeba se zmínit o nechutných pokusech kamuflovat nedostatky táborů při příchodu komisí a hostí /kuchaři v bílých pláštích, které hned večer zas odevzdali; mateřská školka pro děti, která jinak nefungovala, podstatně lepší jídlo, které komise dostala ochutnat atp./. Nešlo o pouhý úklid před návštěvou nadřízených, což by každý pochopil, šlo prostě o podfuk /konkrétně v případě návštěvy dr. Montiniho, bratra papeže Pavla VI. v listopadu 1966, ale zřejmě i při jiných příležitostech /.

Typické pro Itálii je nevrle chování a bezohledné vystupování nižších úředníků, v táborech i v emigračních organizacích. Na ředitele táborů nebývají stížnosti a pokud někdo přijde do styku s vyššími policejními úředníky mimo tábory, bývá překvapen vyloženou přívětivostí v jednání a snahou vyjít vstříc.

O situaci v Řecku, zřejmě velmi špatné, je malo zprav. Krom špatných hygienických podmínek chybí svoboda pohybu; v Řecku zřejmě není vhodná atmosféra pro politické exulanty, ani když je jasno, že utekli před komunismem.

3. Emigrační řízení. Výběr států, do kterých možno emigrovat, je značně omezený. Zvláště omezené jsou možnosti zůstat v Evropě, což tvrdě postihuje zejména některé roztržené rodiny /příklad: manžel utekl a čeká, že se v krátké době podaří útěk i - třeba na oko rozvedené- manželce; chce být v Evropě, aby se mohli co nejdřív setkat, případně, aby mohli pomoci při přechodu z Jugoslávie/. Z Itálie je možno /v Evropě/ jít jen do Švédska, z Německa a Rakouska není emigrace do evropských států vůbec možná /pokud někdo nemá soukromou záruku, třeba od příbuzných. Jedinou výjimkou jsou t.zv. "handikapovaní", které občas přijímá Norsko a Švédsko. Z Itálie není prakticky vůbec možná emigrace do Kanady, pokud není záruka od příbuzných.

Normální doba, po kterou se čeká na udělení přistěhovaleckého visa, stále ještě je dost dlouhá /několik měsíců až rok/, i když v poslední době některé státy /USA/ přijímají utečence vlastně podmíněčně /na dva roky/. Zejména pro lidi, kteří nemohou v Evropě pracovat, je čekání neúnosně dlouhé a deprimující.

Pro některé skupiny osob je emigrace velmi obtížná až neproveditelná a čekání může trvat až několik let. Jde a/ o ty, kteří byli odsouzeni doma pro trestní činy, pokud není jasné, že jde o politické pronásledování; b/ o ty, kteří zanechali v ČSSR někoho, ke komu mají závazky/manželku, děti/. Potíže mohou vzniknout i u rozvedené/ho/, nemá-li o rozvodu doklad;

c/ o členy KSČ

d/ osoby postižené zdravotně.

Obtíže jsou všeobecně známé a často vedou k tomu, že utečenec zatají uvedené nepříznivé okolnosti. V každém táboře se najde dost lidí, kteří k tomuto postupu radí jako k nejjednoduššímu /až na řídké výjimky se zatajení nikdy neprozradí/. Stranou od nemorálnosti takového počínání, vede to k vzájemnému podezírání mezi obyvateli tábora a ke špionáži.

Potíže s dokumenty nejsou jen v případě potvrzení o rozvodu. Často jsou potřebné také dokumenty o vzdělání a kvalifikaci, příp. adopci dítěte. Čs. úřady se sousta vně mstí utečencům tím, že nedovolují potřebné doklady z ČSSR poslat. Západní úřady naproti tomu mají někdy nepřiměřené požadavky /ne úřady

immigrační, ale stavovské, odborové a pod./: tak od některých lékařů v USA vyžadovali krom universitního diplomu s vysvědčením o státní zkoušce ještě maturitní vysvědčení a vysokoškolský index.

4. Nedostatek informovanosti, činnost extrémních skupin a slovenských separatistů. Neopatrnost a nedůvěra. -- V ČSSR se velmi málo ví o tom, co se děje v prvních měsících s člověkem, který uteče na Západ. Lidé se do nedivna báli /často oprávněně/ o tom domů psát; v čs. vysílání ze Západu celkem žádné informace nejsou. Noví, kteří přijdou do tábora, obracejí se v první řadě na osoby, kteří jsou v táboře již delší dobu a j. věc náhody, zda jsou informováni víc nebo méně zodpovědně. Většinou nikdo nemá přesné informace, po táboře běhá mnoho chýr a dohadů. Kupodivu i v nich, kde má kanceláře American Fund for Czechoslovak Refugees /AFCR/ naj. se mnoho lidí, kteří nemají přehled o vlastní situaci. Často věří pohádka jako že OSN poskytuje hostitelské zemi 7 dolarů denně na jednoho utečence že politický asyl uděluje Interpol a pod.

Skoro nikdo nemá přehled o exilu a jeho organizacích, o exilovém tisku. Kdo dřív přijde, dřív mele a tak leckoho nového uvítají v exilu články Ďurčanského a podobných výtečníků. Leckdo nabyde velmi ošklivé představy o exilu ještě dřív, než mu přijde do ruky první slušný časopis nebo oběžník. Slovenští separatisté vynikají pohotovostí a výmluvností. Ale také některé české články /ponuré výpady proti USA, katolické církvi, laureátů Nobelových cen, prostě negativismus obecný/ jsou ostudné. Je zvláště smutné když slovenští separatisté zneužívají k hlásání protičeských názorů některé slovenské kněze. Jinak totiž kněží patří k oporám nových příchozích v táborech; často poskytují i materiální pomoc nebo přispějí při vyjednávání s úřady; pro mladší utečence, kteří nepamatují v ČSSR už nic jiného než komunistický režim, jsou důkazem, že existují i jiné filosofie než marxismus-leninismus.

Utečenci, kteří byli v ČSSR vězněni, vyslýcháni nebo jinak pronásledováni, často trpí různými pocity, že "špioni jdou stále stále za nimi" a mají sklon kdekoho podezírat, že je agentem STB a chodí donášet zprávy na nejblížešší čs. konsulát. V táboře, kde jsou lidé izolováni od normálního života, tohle často vyvolává nezdravé nálady, občas pak i neopodstatněná udání, anonymní dopisy, atd.

Naopak, někteří šťastlivci, kterým se útěk zdařil snadno a napoprvé naprosto podceňují komunistickou tajnou policii a řečmi i dopisy rodině známým v ČSSR uvádějí mnoho lidí do nebezpečí.

5. Špatné chování emigrantů. Opilství, hádky, rvačky nejsou v táborech sice na denním pořádku, jak by rádo namluvilo svým čtenářům "Rudé právo", přesto ale zůstává skutečností, že tyto smutné jevy existují a exilové orgány by se jimi měly včas zabývat. /Také o rvačkách a hádkách mluví v čs. televizi ti, kteří se vrátí./ Hodně závidisti, bezohlednosti, ramenářství by odpadlo, kdyby lidé více věděli o emigračním řízení a o své vlastní situaci. Považovali by se pak za to, co skutečně jsou, že za posádku na jedné lodi a ne za hejno konkurentů bojujících o koryta.

B. Návrhy. 1/ Obecně. Musíme zvýšit prestiž demokratických českých a slovenských organizací v exilu. Noví lidé, přicházející do táborů, musí nabyt hned přesvědčení, že exil pro ně může něco udělat. Činnost demokratických exulantů musí být vidět! Musí existovat informace, rady, pokyny, a i finanční pomoc /i když malá/.

Pro nás exulanty jsou noví příchozí politickým kapitálem. Podle toho jaký názor si o nás udělají, bude československý exil v blízké budoucnosti vypadat. V západním světě se konají sbírky na všechny možné dobročinné

účely. Domníváme se, že vybírání finančních příspěvků pro nové utečence v táborech by se mělo stát samozřejmostí. Vždyť to přicházejí naši lidé; chceme, aby se neodnárodnili, pořád se o tom mluví. Musíme se tedy, my především, o ně starat a nenechat všechno na hostitelských zemích.

2. Politický asyl. Udělení asylu je věcí státu, ve kterém o to utečenec požádá. Exilové orgány v tom zatím nemohou spolurozhodovat. Přesto by však neškodilo, kdyby měly v té věci vlastní stanovisko, řekněme formou požadavků do budoucna. Nikdo nám přece nemůže bránit chtít víc /v rozumných mezích/, i když to hned nedostaneme. Zdravý a jednoduchý program by asi byl: "Asyl nebo jinou rovnocennou možnost emigrace pro každého, pokud neutíká před zaslouženým trestem anebo něco neprovede na Západě. Každý útok přes Železnou oponu už sám o sobě je akt politicky prospěšný pro Západ a to je třeba vzít v úvahu při posuzování žádosti o asyl". Samozřejmě by takový program neměl zůstat jen na papíře, ale v jeho intencích by měli postupovat úředníci AFOR a v zemích, kde tato organizace nemá zastoupení, měli by představitelé čs. exilu navázat spojení s jinými podobnými organizacemi /např. International Rescue Committee, New York/.

Pokud se týče tlumočnicků pro asylová jednání v Itálii, bylo by snad možno požádat o pomoc českou duchovní správu v Římě.

Jiný návrh: bylo by prospěšné pověřit někoho, aby sbíral "stěsky" těch, kterým úřady asyl odmítly, podle možnosti je posoudil po právní stránce a případně doporučil odvolání. Nepovede to asi k žádným převratným zlepšením v jednotlivých případech, ale umožní to shromáždit podklady do budoucna, kdybychom se rozhodli naléhat na západní úřady, aby změnily běžnou praxi.

3. Tábory a povolení k práci. V táborech by se dalo mnohé zlepšit. Zřejmě ale nestačí finanční prostředky: bylo by třeba také jednat s italskými úřady. Ideální by bylo, kdyby naši lidé v Itálii aspoň v omezeném rozsahu mohli dostat pracovní povolení. Alternativní řešení by bylo, umožnit spoušť rodinám s velmi malými dětmi čekat na emigraci v Záp. Německu nebo ve skandinávských zemích. Jistou malou pomocí by byly samozřejmě i knihy, zvláště učebnice angličtiny, slovníky, hračky pro děti, 1-2 magnetofony pro výuku angličtiny!

Ohledně Řecka bylo už kdysi doporučováno, varovat naše lidi, aby tam nezádali o asyl - prostřednictvím Svobodné Evropy. Snad by se to dalo provést, kdybychom našli formulaci, která by nebyla urážlivá pro řeckou vládu.

4. Emigrace. Těžko docílíme rozšíření přistěhovaleckých možností na další státy. Hlavní náš zájem by se měl soustředit na Kanadu, která je tou "zaslíbenou zemí" pro naše uprchlíky kdekoli v Evropě. Musíme se pokusit o sjednání "všeobecné záruky" pro žadatele o vystěhování do Kanady mezi vrcholným orgánem našeho krajanského života tam /čs. národním sdružením/ a kanadskou federální vládou. Navíc v případě handicapovaných by mohli pomoci jednotlivci, hlavně podnikatelé, poskytnutím individuální záruky - to už některé firmy v USA a v Kanadě dělají. Mělo by se jednat s vládou švédskou a oživit dřívější "Sdružení svobodných Čechoslováků ve Švédsku" - zvýšená emigrace do Švédska z táborů v Záp. Německu a v Rakousku je cílem. Záruk z Kanady jsou také asi jediným řešením pro naše lidi v Itálii. Ti nejsou o nic horší, než ti v Záp. Německu a Rakousku. V Itálii vadí také fakt, že velká kolonie Italů v Kanadě žádá v přítomné době asi o 50.000 příbuzných dosud v Itálii a poskytuje jim záruky - protože žádosti italských občanů mají přednost a mimo to jde v mnohých případech o blízké příbuzenské vztahy mezi ručitelem a prospektivním vystěhovalcem, trvá nejméně 18 měsíců, než se žádosti našich lidí začnou vůbec projednávat.

Je otázkou, zda by naše vrcholné exilové orgány /příp. ve spolupráci s exilem polským a maďarským/ nemohly zapůsobit v USA a v Kanadě, aby běžné řízení u osob, které jsou přijímány podmíněčně, bylo ještě zkráceno. Důležité by bylo také, aby utečenec mohl vyplnit příslušné dotazníky co nejdříve po příchodu na Západ. To např. v Itálii dosud neexistuje a žádost jde na americké, kanadské a jiné vyslanectví teprve, když příslušná osoba prošla asylovým řízením. Jsou lidé, kteří takto ztratili 5 měsíců a potom je USA v nejkratší lhůtě přijaly.

5. Zvláštní pomoc některým skupinám emigrantů. "Klub nových" připravuje /jako právní expert se věci ujal dr. Velen Fanderlik/ prohlášení pro imigrační úřady ve věci osob, které spáchaly drobné nepolitické trestné činy v ČSSR - činy, které západní právo vůbec nepovažuje za trestné /spekulace, příživnictví, porušení nesmyslných čs.devisových předpisů/.

Pokud se týče roztržených rodin /manželka, děti v ČSSR/ snaží se obětník klubu po pravdě informovat, jaké mají možnosti. Také o získání potřebných dokumentů z ČSSR se už psalo /něma se o ně psát přímo, ale pod jiným jménem - mnohdy p.domáci vyhoví - na adresu býv.spolužáka v jiném městě/.

Úkolem exilu jistě není orodovat za bývalé komunisty, ani když přišli na Západ. V zájmu pravdy by však měl někdo odpovědný z řad exulantů uvědomit imigrační úřady, že: 1/ je mnoho lidí, kteří jsou ke vstupu do strany tak či onak nuceni. Celkem jasné jsou případy u těch, kteří byli donuceni vstoupit do strany během vojenské služby. To bylo velmi často na poval.

2/ je nebetyčný rozdíl mezi komunistickou stranou na západ a na východ od Železné opony. O řadovém východním komunistovi lze předpokládat, že je oportunist; je však absurdní předpokládat o komunistovi, který utekl a žádá o asyl, že by chtěl šířit komunistické podvrtné myšlenky na Západě. Na to jsou rození Američané, Kanadčané atd. Agenti STB z ČSSR mají povoleno, ne-li nařizeno, zapírat své členství ve straně i doma v Československu, natož a ho přiznali imigračnímu úředníku!

Lidé nemocní by neměli utíkat z ČSSR, pokud nejsou bezprostředně realem ohroženi. Zde také by mohla pomoci "Svobodná Evropa" trochou "osvětové práce. Zdravotně postižené osoby v některých případech najdou útočiště ve skandinávských zemích, ale kvóty jsou omezené.

Ideálem by bylo zaručit pro všechny utečence alespoň minimální možnost emigrace. Pak bychom také mohli s naprosto dobrým svědomím a nahlas lidem říkat, že nemají před imigračními úředníky nic tajit, že je to nedůstojné. Zatím všechny organizace k tomuto choulostivému bodu mlčí, protože je známo, že skutečnost má daleko od ideálů.

6. Informace a pokyny do táborů. Oběžník "Hlas nových" je dosud jedinou publikací, která se soustřeďuje na poskytování aktuálních informací uprchlíkům v Evropě. Je to de facto jediné podání pomocné ruky jedněm exulantům těm novějším exulantům. Oběžník vyplnil vakuum, které existovalo. Informace jsou konkrétní a podávány zajímavou formou. Dobře působí také, že uprchlíci už v Kanadě usazení neodávají se jen "honbě za dolarem", ale na své spolubratry dříve v lágrech nezapomněli a snaží se jim sdělit své zkušenosti. Každá zpráva o činnosti "Klubu nových" v Kanadě v lágrech potěší a to platí i v případě dalších krajanských a exulantských organizací. Dobré informace obsahují i torontské "Naše hlasy", které poskytují místo článkům o nově příchozích do Kanady a srozumitelně vysvětlují různé kanadské předpisy. Zvláště pozorně jsou také čteny oznámky o nemocenském pojištění a pod. Také mnichovská "Demokracie v exilu" se snaží. Ovšem jen za součinnosti exulantů už usedlých můžeme předat dál jejich zkušenosti. Tak nějaká stat a právech a povinnostech člověka, žádajícího o asyl, měla by jít z pera některého už s exilem sžitého odborníka. "Hlasu nových" se těší, že jej dostávají lidé bezprostředně hned po příchodu do tábora.

To je důležité proto, že "kdo dřív přijde, dřív mele". Konkrétně by se hodnotné exilové tiskoviny /zvláště pokud by přinášely pravidelné rubriky o problémech nových uprchlíků/ do rukou lidí ve vstupním italském táboře Padriano u Terstu, k čemuž je jen potřeba, aby se italským úřadům dostalo hodnověrného ujištění, že obsah tiskovin je demokratický a že jejich účelem je pomáhat k hladší a rychlejší emigraci. Neškodila by také také brožurka, která by např. shrnula všechny dosažitelné, čerstvé a pro uprchlíka důležité informace o Kanadě /jiná by mohla vyjít v Austrálii, jiná v USA/.

7. Poměr Čechů a Slováků. Slovenských separatistů se nezbavíme tím, že jim budeme nadávat nebo něco vyčítat. Rozumná polemika není dobře možná, pokud z jejich strany trvá protičeské štvání. Proti jejich výřečnosti, které se nikdy nevyrovnáme, v tom hraje roli národní temperament/ musíme postavit svou dobrou organizaci, být v ringu první a to s programem plně přijatelným pro Slováky. Výhodou je to, že lidé přicházející ze Slovenska velkou většinou stojí za republikou; jistě by ji chtěli zlepšit, i co do vztahu obou národů, ale ne bourat. Nemusíme tedy tyto Slováky-utečence nijak násilně přesvědčovat; stačí, když ukážeme, že máme respekt pro slovenský národ a jeho svébytnost a že mu nepřejeme nic horšího než národu českému. Chce to snad i trochu taktu ve vzájemných diskusích, uvědomit si, že určité slovenské záležitosti musí řešit Slováci a distancovat se od šovinistických řečí typu "my Češi jsme vyzvedli Slováky z bahna maďaronství" a pod.

8. K chování emigrantů. V oběžníku nebo brožurce bude třeba zdůraznit, jak nutná je určitá opatrnost, zejména s ohledem na lidi, kteří jsou dosud v ČSSR. Opatrný je možno být bez chorobné podezřívavosti. Měli bychom pochopit, že věta "promiň, tohle ti zatím neřeknu" je v některých situacích utečenců ohlupavě upřímná a není na ní nic urážlivého. Proti hádkám, opilství a jiným ostudám v táborech měli bychom vystoupit nekompromisně a dát najevo, že nevhodné jednání jednotlivců kompromituje spoustu poctivých exulantů. Toto musíme především říkat ústně, chceme-li to říkat utečencům a ne redakci "Rudého práva". V této souvislosti je dobře také upozornit, že negativní zprávy ze Západu v soukromých dopisech do ČSSR byly /zřejmě s vynuceným souhlasem adresáta/ propagačně využity v čs. tisku.

C. Závěr. Potíže nových emigrantů v západní Evropě jsou různorodé a někdy dost závažné. Zřejmě není v moci exilu všechny tyto potíže odstranit. Ale musíme udělat co nejvíc je možné.

Za světových válek jsme žádali o obnovení samostatného státu. Museli jsme za to také bojovat. Jestliže dnes žádáme, aby západní státy poskytly novým exulantům domov, pohodu a obživu, musíme v první řadě ukázat, že sami děláme, co můžeme.

++++++

Vydal "Klub nových přistěhovalců
českého a slovenského původu v Kanadě"
Adresa: Box 81, Postal Station D,
Toronto 9, Ontario, Canada

15. dubna 1968.

Celý nebo částečný přetisk této situační zprávy v českých a slovenských demokratických publikacích ve svobodném světě je možný i bez udání pramene.